

Canvis més importants

CULTIUS

Els cultius en els últims 5 o 6 anys han experimentat un canvi molt gran, ja que si fins ara es cultivava molt de lli o cànem, avui, a causa de les tendències del mercat internacional, han estat substituïts per altres. El lli s'havia estès molt perquè es va potenciar des de l'administració, en canvi ara ha caigut en picat a causa de la política agrària de les subvencions. Quant al cànem, tot i que ha baixat força no ho ha fet tan com el lli, ja que és un producte que s'adapta molt bé al clima i al sòl de la comarca i per això es manté en uns índex força importants.

Entre els diversos cultius que substitueixen el cànem i el lli destaquen:

- El pèsol proteaginós, el qual s'està introduint de forma discreta, ja que és un producte que s'adapta força bé a les condicions climàtiques de la comarca, a més de ser útil per a la fabricació de pinso.

- Altres conreus podrien ser el blat, l'ordi, l'alfals i els farratges. A més distància hi ha els altres cereals, i, en petites quantitats, el girasol, ja que el clima de la comarca impedeix de fer-lo extensiu, així com també és un obstacle per introduir nous cultius; per aquesta raó no podem anar gaire més enllà dels conreus tradicionals com el blat, l'ordi, els farratges.

Els cereals es troben repartits arreu de la comarca amb molta més incidència al Baix Berguedà. El blat es concentra a la part sud de la comarca, on hi trobem les extensions més grans, mentre que les reduïdes extensions de blat de moro es troben en alguns municipis del sud-est.

El farratge, igual que l'ordi, ha presentat una clara tendència al creixement en la darrera dècada, el qual entra a formar part del sistema de rotació de conreus que s'empra al

Berguedà. El farratge, en el nostre cas l'alfals, s'utilitza principalment per fer pinso i es troba principalment a l'Alt Berguedà.

- Les patates (de llavor i de sembra) havien estat un dels conreus importants, sobretot al nord de la comarca. La seva extensió s'ha anat reduint i actualment el seu cultiu no supera les 100 ha.

A la comarca hi trobem altres conreus, però de poca importància donada la seva limitada extensió o la seva originalitat (conreus impor-

taquesta, juntament amb l'agricultura, no ha perdut, sinó que avui es produeix més que fa 30 anys. A més la terra no ha estat abandonada, ben al contrari, se'n conrea més que abans i té una importància cabdal dins el sector primari, sobretot pel que fa als municipis del centre i del sud de la comarca.

Fins als anys seixanta hi havia poca cosa més que ramats de cabres i ovelles. Lentament la ramaderia va anar apareixent com alternativa econòmica o com un complement

tats i/o experimentals que si bé han tingut èxit com a iniciativa i alternativa econòmica –la tòfona, per exemple– no els considerem prou importants com per tenir-los en compte).

RAMADERIA

La ramaderia té un pes força important, ja que representa un 70-80% de la producció. En valors absoluts,

a les feines del camp, fins al punt que actualment una bona part dels conreus estan orientats a fer pinsos per al bestiar. Hi ha alguns municipis que durant els anys vuitanta han desenvolupat una decidida vocació ramadera.

A l'Alt Berguedà hi ha més vaques i ovelles ara que fa 50 anys, en canvi al Baix Berguedà n'hi ha menys, però s'han multiplicat les granges de porcs. A partir dels anys 70, el vo-

Avui, el pagès, viu més de la ramaderia que no pas de l'agricultura. RAMON VILADÉS

lum de granges ha augmentat notablement, fins al punt que el pagès d'avui viu més de la ramaderia que no pas de l'agricultura.

A l'Alt Berguedà també hi ha hagut canvis quant a la ramaderia, ja que fa qüestió de 25 anys, i malgrat que la gent treballés a la mina, les explotacions agràries no arribaven a 100, i predominava la ramaderia bovina. Avui de pagesos a l'Alt Berguedà que visquin únicament de les terres no arriben a 4, i en canvi de ramaders se'n comptarien a desenes. Aquest fet, i a diferència del Baix Berguedà, es deu bàsicament a les condicions climàtiques, així com també a les condicions orogràfiques del terreny.

El bestiar ovi, que d'antic havia estat tradicional a la comarca, va patir durant els anys seixanta una reducció constant del nombre de caps. Aquesta situació es perllongà durant gran part dels anys vuitanta, però sembla que darrerament cal esperar una certa reactivació del sector. Aquesta evolució, en xifres, representa que el 1964 hom calculava un total de 23.000 caps d'ovi, que havien baixat a 10.212 caps el 1982, des de llavors va haver-hi una important recuperació, que es maté avui dia. A mesura que han disminuït els pastors, ho ha fet també la transhumància tradicional, i cada vegada es tendeix més a la cria en règim de semiestablació permanent.

Les explotacions d'ovi són generalment petites i es troben molt més industrialitzades i més productives al Baix Berguedà. Territorialment l'ovella es troba en dues àrees molt definides: una, a la part més septentrional de l'Alt Berguedà (tret de Gisclareny), i una altra al centre i sud-est de la comarca.

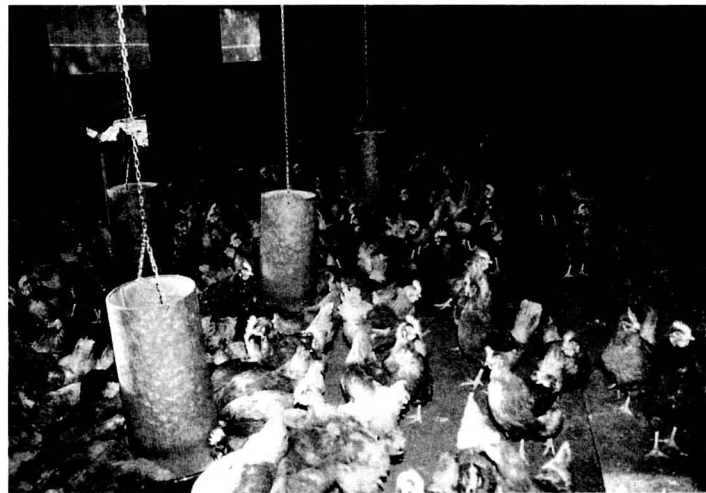
Entre els canvis produïts dins el sector ramader cal destacar l'augment de vaques de carn, i la disminució de vaques lleteres. Actualment a la comarca hi ha unes 70 o 80 explotacions de vaques lleteres, gairebé totes concentrades al Baix Berguedà, ja que a l'Alt Berguedà no en queda gairebé cap. El principal problema de les explotacions lleteres és que requereixen una dedicació continuada; els ramaders s'han de gastar una fortuna en instal·lacions i higiene, i en canvi, el preu de la llet és molt baix.

Contràriament, les vaques de carn han augmentat, en part perquè

han estat subvencionades per la Unió Europea i també perquè no requereixen tanta dedicació com les lleteres. A aquest fet també cal sumar-hi que les vaques de carn aprofiten com a pastura les zones forestals, cosa que ajuda a la neteja i regeneració dels boscos.

També ha augmentat el nombre de granges de conills. Fa uns 25 anys, d'explotacions de més de 100 conilles no n'hi havia cap, i avui se'n poder comptar una vintena. En canvi, la cria de pollastres no s'ha estès tant, a causa del clima de la comarca.

Les gallines s'alimenten amb productes ecològics, basats en blat de moro, ordi i soja. RAMON VILADÉS

Granges de porcí

L'augment més important que s'ha produït en ramaderia ha estat en les granges de porcs. Després dels incendis de 1994 el cens de granges de porcs ha augmentat, ja que amb els diners rebuts des de l'administració per la regeneració dels boscos, molts pagesos els han invertit en les granges d'engreix i cria de porcs. Fins al 1992 la major part de granges eren de garrí, a partir d'aleshores s'ha completat amb l'engreix. El canvi es deu bàsicament al fet que les pèrdues en garrins són més importants que les del porc d'engreix. A més el garrí és més fàcil d'enfonsar a nivell d'importacions.

La major part de granges de porc són d'integració, ja que l'única cosa que ha de fer el pagès és posar-hi el treball; d'aquesta manera no té el risc de perdre-hi.

Ara bé, la instal·lació de granges d'aquest tipus repercuteix en la quantitat de purins. De moment la comarca i a diferència d'altres com pot ser Osona, no pateix aquest problema, ja que la quantitat màxima de purins per hectàrea llaurada són uns 40.000 l i a la comar-

ca, en aquests dos últims anys, se n'han abocat entre uns 25 i 30.000 l, per tant, legalment, encara se'n podrien abocar més. Com que tampoc no hi ha tantes deixalles en purins, les aigües tampoc no estan tan contaminades, però cal dir que el cànem i el lli, que fins ara eren abundants i regulaven el procés dels purins, en reduir-se i donar pas al sorgo, al blat de moro i al mill, malgrat que també regulen el procés, no n'absorbeixen tan com els anteriors. A més els purins són diaris i les terres sols els absorbeixen en unes èpoques determinades de l'any.

Finalment, i quant als preus, variarien en funció dels mercats, les pestes, els excedents, els dèficits i les crisis, cosa que fa que no sempre siguin estables sinó que variïn.

Ous ecològics

Aquesta activitat fou iniciada per unes noies les quals en veure que no es podia continuar fent cultiu de forma intensiva com s'havia fet fins aleshores decidiren embarrancar-se en una activitat completament innovadora, ja no sols a la comarca

sinó arreu del país, i per tant mancada d'experiència.

Tot va començar a la carrera d'agronomia de la Universitat Politècnica de Catalunya amb l'essencialització d'agricultura ecològica. Allí, una cosa eren les classes teòriques que s'impartien a les aules i una altra n'era la pràctica. A més aquestes pràctiques es basaven principalment en cultius herbacis deixant en darrera instància la ramaderia ecològica. De granges d'animals en vam visitar a Bigues i Riells, on les condicions climàtiques són molt diferents de les del Berguedà.

Va ser a partir d'aquestes visites quan es començà a plantejar la iniciativa de crear una explotació pròpia fent una agricultura des d'un altre punt de vista, no de produir extensivament i en grans quantitats sinó més aviat en petites quantitats i de forma experimental. Ara bé, malgrat que l'explotació funcioni des del juny del 2000, es portava més d'un any i mig preparant-la, ja que des que es proposà la idea fins a fer-la realitat va passar un cert temps ja que implicà moure molta paperassa a nivell de permisos, administració... i això sense comptar amb els constants imprevistos que van sorgint així que el projecte avança. Avui és una explotació de 400 gallines i falta poc per tenir l'aval en alimentació i maneig de bestiar.

Procés

Primer s'ha de saber el lloc on s'han de comprar les gallines, ja que han d'estar acostumades a sortir a fora, que no tinguin mutilacions, que no siguin de granja (engabiades), que vinguin d'un mercat convencional i que siguin híbrides entre dues races autòctones, cosa que fa que siguin més agressives que les de granja convencional. Els ous que produeixen són de mida mitjana, ben formats i de rovell més aviat groguenc.

S'han d'alimentar amb productes ecològics, basats principalment en blat de moro, ordi i sobretot soja, que és el cultiu que porta les proteïnes, però cal evitar que sigui transgènica. La soja arriba a tenir molta importància, gairebé un 10% del producte.

L'espai és molt important. Cada gallina ha de tenir un espai de 4m², però si tenim en compte que cada deu setmanes es fa rotació, l'espai per a cada gallina és 8 m². Al pati s'alimenten de les herbes que hi

neixen espontàniament i de la mica d'ordi que s'hi sembla.

La zona nocturna es redueix a un espai cobert, sense calefacció, ja que la temperatura se la creen elles mateixes, i on tenen les barres aïllades del terra per dormir i els ponadors. El local ha d'estar encarat al SE, i ha de ser fàcil netejar-lo i desinfectar-lo. El temps que es destina a nit és d'unes 8 hores, per tant, a l'hivern el temps diürn s'allarga amb llum artificial.

Pel que fa a les mesures sanitàries són les mateixes que tenen les granges convencionals, ja que no hi ha una normativa per a granges ecològiques.

Comercialització

De moment costa d'introduir aquests ous al mercat perquè la gent no els coneix, però quan els comença de provar algú, la veu corre, i així es va estenent la xarxa de distribució. Fins ara només es venen en petits comerços, ja que és més fàcil introduir-los que no pas en les grans superfícies. A més cal dir que el preu varia, ja que si una dotzena d'ous ecològics val 300 ptes, una d'ous convencionals en val 200.

El gust de l'ou també varia, el color del rovell és més intens, la clara més transparent i la closca un xic més forta.

Pel que fa a les diferències amb els ous tradicionals de pagès, cal dir que des que es van introduir els herbicides i pesticides la qualitat d'aquests ha canviat ja que porten residus, cosa que els ecològics no, i per tant no hi ha el risc d'agafar malalties de tipus cancerígen, ja que no porten ni conservants ni colorants. Aquest factor influeix en la seva resistència, ja que no duren tan com els convencionals, però aquesta mesura encara no està demostrada perquè fins ara es venen frescos del dia.

Pel que fa a les subvencions el DARP (Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca) no ha subvencionat res, ja que ni a nivell fiscal no es parla d'agricultura ecològica; per tant, la normativa vigent és la mateixa de l'agricultura convencional.

Les inspeccions són periòdiques, i en cada inspecció s'analitza l'alimentació i se n'extreuen tres mostres:

- Una per a l'explotació.
- Una altra per als laboratoris estatals de Madrid.
- I una darrera per al DARP.

(roure, alzina, faig...), per les coníferes, que avui clarament predominen a la comarca.

El bosc té una part important en l'economia del sector primari. Era una veritable indústria anys enrere per la feina que donava a carboners i llenyataires, i pel rendiment que en treien els municipis. Avui dia, la demanda de fusta ha baixat.

El fet de tenir bosc dins la propietat implica poder-ne treure uns rendiments, que a molts pagesos els soluciona el retorn de préstecs, a

Els ous ecològics no porten residus, i, per tant, no hi ha el risc de contraure malalties cancerígenes.

RAMON VILADÉS

Cas que es localitzin residus en una d'aquestes anàlisis, es recorre a la mostra de l'explotació, i si els resultats d'aquesta són negatius, aleshores es recorre a la fàbrica de pinso.

SILVICULTURA

La silvicultura era un recurs molt important per a les explotacions agràries, però arran dels incendis del 1994 al sud de la comarca els pagesos han perdut capacitat econòmica.

De les 68.000 i 90.000 ha. de bosc, -un 75% de la superfície de la comarca-, tres quartes parts són de propietat privada. Els boscos més grans són a l'Alt Berguedà i al Berguedà mitjà, encara que al Baix Berguedà hi ha municipis que, entre bosc i brolla mediterrània tenien més de 5.000 ha. boscoses.

Hi ha hagut una progressiva substitució de les espècies caducifòlies

l'ensem que és un regulador de l'ecosistema, ja que si el sòl té una coberta vegetal fa que aquest retengui més la humitat i freni l'acció del vent damunt dels cultius. Amb la desaparició del bosc es perd la flora, la fauna, s'altera el clima, i l'impacte ambiental és catastròfic.

Algunes de les ajudes que el govern va prometre no han arribat i sols s'han arranjat camins i repoblat algunes zones molt concretes. A part, cal dir que no tots els pagesos han aprofitat les ajudes per regenerar el bosc, sinó que alguns han preferit invertir-les en granges porcínes; no és estrany, doncs, que des dels focs el nombre de granges de porcs al Berguedà hagin augmentat notablement.

Política de repoblació no se n'ha fet, i si s'ha fet ha estat per la via lliure dels pagesos.